

БЕРНАДІН

Віктор Аркадійович
mx01@ukr.net

УДК 342.2:336.222

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ ПОСТАНОВ ПО СПРАВАХ ПРО
АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ ПІДАКЦИЗНИХ
ТОВАРІВад'юнкт, Національна
академія внутрішніх
справPROBLEM ISSUES OF PENALTIES EXECUTION IN ADMINISTRATIVE CASES
ABOUT EXCISABLE GOODS OFFENSES*BERNADIN Viktor Arkadiyovich – postgraduate student, National Academy of Internal Affairs*

У статті розглядаються проблемні питання визначення особливостей виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення у сфері обігу підакцизних товарів. Визначено нюанси обрахування строків виконання постанови по справі про адміністративні правопорушення, а також підстави відстрочення її виконання на строк до одного місяця. Обґрунтовано, що зміст звернення постанови про накладення стягнення до виконання становить не однократну дію, а певну діяльність органу чи посадової особи, який її виніс. Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення має бути здійснено протягом трьох місяців, які визначаються у законодавстві. Цей термін слід вважати загальним строком давності виконання постанов про накладення адміністративних стягнень, а «звернення до виконання» не може розглядатись як факт направлення у тримісячний строк постанови органу виконавцю. Закінчення тримісячного строку з моменту винесення постанови має унеможливити подальше її виконання.

* * *

В статье рассматриваются проблемные вопросы определения особенностей исполнения постановлений по делам об административных правонарушениях в сфере оборота подакцизных товаров. Определены нюансы расчета сроков исполнения постановления по делам об административных правонарушениях, а также основания отсрочки ее выполнения на срок до одного месяца. Обосновано, что обращение постановления о наложении взыскания к исполнению составляет не однократное действие, а определенную деятельность органа или должностного лица, который ее вынес. Исполнение постановления о наложении административного взыскания должно быть осуществлено в течение трех месяцев, которые определяются в законодательстве. Этот срок следует считать общим сроком давности исполнения постановлений о наложении административных взысканий, а «обращение к исполнению» не может рассматриваться как факт направления в трехмесячный срок постановления органа исполнителю. Истечение трехмесячного срока с момента вынесения постановления должно исключать дальнейшее ее выполнения.

* * *

The article deals with the problematic issues of determining the peculiarities of implementation of rulings on cases of administrative offenses in the sphere of circulation of excisable goods. The nuances of calculating the terms of execution of the resolution in the case of administrative offenses are determined, as well as the reasons for delaying its execution for a term of up to one month.

Introduction reveals the relevance of research into problematic issues of enforcement of administrative offenses in the field of excise goods circulation, as well as reveals the state of research in this area. All of the above determines the relevance of research on the administrative offenses in the sphere of circulation of excisable goods.

Purpose of the article is to investigate the peculiarities of such a stage of administrative offenses in the enforcement of rulings.

Results of the article substantiate that the content of the request for enforcement of the enforcement order is not a one-off action, but a specific activity of the authority or official who made it, consisting, first, of timely delivery or sending to the offender a copy of the administrative decision, explanations to the offender of the order and conditions of its execution; second, timely submission of the decision to the executing authority; third, the control over the enforcement of the decision imposing administrative penalties and resolving other issues such as: delay of execution, suspension of enforcement, statute of limitations, etc.

Conclusions state that the enforcement of the decision imposing an administrative penalty should be carried out within three months, which are specified in the legislation. This term should be considered as the general statute of limitations on the enforcement of rulings on imposition of administrative penalties, and "appeal to enforcement" cannot be considered as a fact of sending a decision to the executing authority within three months. The expiry of the three-month period from the date of the ruling should make it impossible to continue its implementation.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, митне правопорушення, податкове правопорушення, адміністративна відповідальність, підакцизні товари

Ключевые слова: административное правонарушение, таможенное правонарушение, налоговое правонарушение, административная ответственность, подакцизные товары

Keywords: administrative offense, customs offense, tax offense, administrative liability, excisable goods

ВСТУП

Порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення в органах (посадовими особами), уповноважених розглядати справи про адмі-

ністративні правопорушення, визначається КУпАП та іншими законами України. Зазначений порядок є системою пов'язаних між особою послідовних процесуальних дій, які прийнято називати стадіями.

На думку багатьох науковців, провадження скла-

дається з чотирьох основних стадій:

- 1) порушення адміністративного провадження та адміністративне розслідування;
- 2) розгляд справи про адміністративне правопорушення та винесення постанови по ній;
- 3) перегляд справи у зв'язку з оскарженням або опротестуванням постанови по справі;
- 4) виконання постанови про накладення адміністративного стягнення [1].

Питання здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення та його стадій досліджувалось такими відомими правниками, як: В.Б. Авер'янов, С.С. Алексєєв, Д.М. Бахрах, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, В.М. Горшенєв, І.П. Голосніченко, А.Р. Кірсанов, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, О.І. Остапенко, В.Д. Сорокін, М.М. Тищенко, Е.Ф. Демський. Однак, попри наявні наукові доробки, питання виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення, в т.ч. у сфері обігу підакцизних товарів, детально не розглядалися.

МЕТОЮ статті є дослідження законодавства стосовно особливостей правового регулювання такої стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення як виконання постанов.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічним підґрунтям дослідження стали наукові праці та методичні напрацювання вчених у сфері адміністративно-деліктного процесу, матеріали періодичних видань та нормативно-правові акти.

Під час написання роботи використовувалися методи теоретичного узагальнення, а також такі загальнонаукові та загальнофілософські методи дослідження як аналіз, порівняння та синтез.

РЕЗУЛЬТАТИ

Останньою стадією провадження у справах про адміністративні правопорушення виступає виконання постанови, яка включає в себе звернення постанови до виконання а також безпосереднє виконання постанови. Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення – є завершальною стадією провадження у справах про адміністративні правопорушення, зміст якої полягає в практичній реалізації обмежень морального, матеріального та/або особистого характеру, визначених стягненням стосовно правопорушника [2, с. 168; 3, с. 245]. Загальні правила виконання постанови про накладення адміністративного стягнення, в т.ч. адміністративного арешту, містяться у розд. V КУпАП [4].

Відповідно до ст. 326 КУпАП «Виконання постанови про застосування адміністративного арешту» постановою районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду (судді) про застосування адміністративного арешту виконується негайно після її винесення. Тобто діяльність по її виконання розпочинається одразу після її винесення і полягає у, по-перше, своєчасному врученні правопорушникові копії постанови про накладення адміністративного стягнення, і, по-друге, роз'ясненні правопорушникові порядку та умов виконання постанови.

Згідно зі ст. 298 КУпАП, постанова про накладення адміністративного стягнення є обов'язковою для ви-

конання державними і громадськими органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами і громадянами.

Визначальними для встановлення змісту діяльності зі звернення постанови до виконання є положення ст. 299 КУпАП, у якій, зокрема, зазначено, що постанова про накладення адміністративного стягнення підлягає виконанню з моменту її винесення, якщо інше не встановлено цим Кодексом та іншими законами України. В оскарженні постанови про накладення адміністративного стягнення постанова підлягає виконанню після залишення скарги без задоволення. Постанова про накладення адміністративного стягнення звертається до виконання органом (посадовою особою), який виніс постанову.

Водночас, положення даних статей та інших статей КУпАП не розкривають змісту звернення постанови до виконання – вказується, що вона звертається до виконання органом (посадовою особою), який її виніс та виконується уповноваженими органами або посадовими особами.

Крім цього, відповідно до ст. 301 КУпАП за наявності обставин, що ускладнюють виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту, виправних чи громадських робіт або роблять її виконання неможливим, орган (посадова особа), який виніс постанову, може відстрочити її виконання на строк до одного місяця [4].

За наявності обставин, зазначених у п.п. 5, 6, 9 ст. 247 КУпАП, орган (посадова особа), який виніс постанову про накладення адміністративного стягнення, припиняє її виконання (ст. 302 КУпАП). На безосередню можливу участь уповноваженої посадової особи або органу у виконанні накладеного ним адміністративного стягнення вказують положення ст.ст. 304, 305 КУпАП, де зазначено, що питання, пов'язані з виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення, вирішуються органом (посадовою особою), який виніс постанову, а контроль за правильним і своєчасним виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення здійснюється органом (посадовою особою), який виніс постанову, та іншими органами державної влади в порядку, встановленому законом [4].

Подібним способом, але більш детально та систематизовано дане питання урегульовано у кримінально-процесуальному законодавстві. Відповідно до ст. 535 КПК України «Звернення судового рішення до виконання» судові рішення, що набрали законної сили, якщо інше не передбачено цим Кодексом, звертається до виконання не пізніше як через три дні з дня набрання ним законної сили або повернення матеріалів кримінального провадження до суду першої інстанції із суду апеляційної чи касаційної інстанції або Верховного Суду України [5]. Суд разом із своїм розпорядженням про виконання судового рішення надсилає його копію відповідному органу чи установі, на які покладено обов'язок виконати судові рішення. Органи, що виконують судові рішення, повідомляють суд, який постановив судові рішення, про його виконання. Більш конкретизовано визначаються строки виконавчого провадження у розділі II Закону України

«Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 р. № 606-XIV [6], яким визначаються строки здійснення виконавчого провадження, а також вказується, що у разі невизначеності строків виконавчого провадження, вони встановлюються виконавцем.

З урахуванням викладеного, а також застосування принципу аналогії законодавства, можливо зазначити, що зміст звернення постанови про накладення стягнення у вигляді арешту до виконання становить не однократну дію, а певну діяльність органу (посадової особи), який її виніс, що складається, по-перше, зі своєчасного вручення (надсилання) правопорушникові копії постанови про накладення адміністративного стягнення, роз'ясненні правопорушникові порядку та умов її виконання; по-друге, своєчасного надсилання постанови органу-виконавцю; по-третє, здійснення контролю за виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення та вирішення інших питань – відстрочка виконання, припинення виконання, давність виконання постанови тощо. Фактично виконання постанови про накладення адміністративного стягнення має бути здійснено протягом трьох місяців.

Крім того, згідно з рішенням Конституційного суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Багінського Артема Олександровича стосовно офіційного тлумачення положень ч. 1 ст. 14-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про адміністративну відповідальність у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху) від 22 грудня 2010 року № 23-рп/2010 було встановлено у п. 4, що: «обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях; усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь» [7]. Таким чином, суд вказав на необхідність використання презумпції невинуватості у притягненні осіб до адміністративної відповідальності.

Відомо, що існують різні підходи до розуміння принципу презумпції невинуватості. Як загальноправова вимога вказана презумпція визначає положення особи у суспільстві. Хоча цей принцип сформульований як кримінальний процесуальний, однак його дія виходить за рамки лише кримінального процесу. Презумпція невинуватості – це об'єктивне правоположення. Це вимога закону, звернена до всіх громадян, посадових осіб, державних і громадських організацій, до суспільної думки в цілому. Такої позиції дотримується Європейський суд з прав людини, який у своєму рішенні від 10 лютого 1995 р. у справі "Аллєне де Рібєрмон проти Франції" підкреслив, що сфера застосування принципу презумпції невинуватості є значно ширшою: він обов'язковий не лише для кримінального суду, який вирішує питання про обґрунтованість обвинувачення, а й для всіх інших органів влади [8]. Виходячи з положень ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [9], суди мають застосовувати у розгляді справ практику Європейського суду з прав людини як джерело права, у тому числі й зазначене рішення.

Виходячи з викладеного, сумніви стосовно порядку виконання адміністративних стягнень повинні тлу-

мачитись на користь осіб, стосовно яких вони застосовуються. Слід зазначити, що чинна редакція ст. 303 КУпАП викладена так, що викликає сумніви стосовно розуміння закріплених нею строків давності виконання постанов про накладення адміністративних стягнень, а тому зазначені сумніви мають тлумачитись на користь осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності, а строк виконання постанови, не зважаючи на наявність такого терміну у тексті статті як «звернення», не повинен перевищувати три місяці.

Також слід зазначити, що жодним законодавчим актом не надається можливість органам державної влади, у тому числі і судам, розширено тлумачити положення ст. 303 КУпАП, що підтверджується положеннями ст.ст. 19, 29, 64 Конституції України [10], а також ст. 7 КУпАП [4].

ВИСНОВКИ

Враховуючи наведені положення, посилання уповноваженими посадовими особами, що: «законом не визначені строки виконання постанов про накладення адміністративних стягнень», є протиправними, оскільки жоден нормативно-правовий акт не надає ним право вільно тлумачити перебіг строків виконання постанов в справах про адміністративні правопорушення. Навпаки, практика Європейського суду з прав людини свідчить, що ті сумніви, які виникають у застосуванні ст. 303 КУпАП мають тлумачитись на користь особи, що притягується до адміністративної відповідальності. Тому тримісячний термін, що визначається зазначеною статтею слід вважати загальним строком давності виконання постанов про накладення адміністративних стягнень, а «звернення до виконання» не може розглядатись як факт направлення у тримісячний строк постанови органу виконавцю. Перебіг тримісячного строку з моменту винесення постанови має унеможливити подальше її виконання. Крім того, наявність вказаного строку виконавчого провадження дисциплінуватиме органи, уповноважені виконувати постанови, підвищуватиме їх відповідальність за правильну, своєчасну та повну реалізацію адміністративної відповідальності.

Список використаних джерел

1. Алфьоров С.М., Ващенко С.В., Долгополова М.М., Купін А.П. *Адміністративне право. Загальна частина: навчальний посібник*. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 216 с.
2. *Адміністративне право України: підручник* / Ю.П. Битяк та ін. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 544 с.
3. *Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення: навч. посіб.* / О.В. Кузьменко та ін. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 388 с.
4. *Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/80731-10>
5. *Кримінальний процесуальний кодекс від 13 квітня 2012 року № 4651-VI*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
6. *Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>
7. *Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Багінського*

Артема Олександровича від 22 грудня 2010 року № 23-рп/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-10>

8. Постановление Европейского суда по правам человека от 10 февраля 1995 г. в деле "Алене де Рибемон (Allenet de Ribemont) против Франции". URL: <http://www.medialaw.kiev.ua/zmisud/ecourt/217>

9. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>

10. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

References

1. Alforov S.M., Vashchenko S.V., Dolhopolova M.M., Kupin A.P. *Administrative law. General part: tutorial*. Kyiv: Center for Academic Literature, 2011. 216 p. (in Ukrainian)
2. *Administrative law of Ukraine: textbook* / Y.P. Bytiak et.al. Kyiv: Yurincom Inter, 2007. 544 p. (in Ukrainian)
3. *Administrative Liability and Administrative Offenses: tutorial* / O.V. Kuzmenko et.al. Kyiv: Center of Educational Literature, 2016. 388 p. (in Ukrainian)
4. Code of Administrative Offenses of December 7, 1984 №

8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/80731-10> (in Ukrainian)

5. Criminal Procedure Code of April 13, 2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (in Ukrainian)

6. On enforcement proceedings: Law of Ukraine of June 2, 2016 № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> (in Ukrainian)

7. Judgment of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional appeal of a citizen of Bahinskiy Artem Alexandrovich of December 22, 2010 № 23-rp/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-10> (in Ukrainian)

8. Judgment of the European Court of Human Rights of February 10, 1995 in the case "Allenet de Ribemont v. France". URL: <http://www.medialaw.kiev.ua/zmisud/ecourt/217> (in Ukrainian)

9. On the Enforcement of Judgments and the Practice of the European Court of Human Rights: The Law of Ukraine of 23 February 2006. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> (in Ukrainian)

10. The Constitution of Ukraine, was adopted at the fifth session of the Verkhovna Rada of Ukraine on June 28, 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (in Ukrainian)